

VŠĮ „GIRIŲ INSPEKCIJA“

Juridinio asmens kodas 306625563, Didlaukio g. 42-8, LT-08330 Vilnius,

tel. +370 679 34089, el. p. giriuinspekcija@gmail.com

**Aplinkos apsaugos departamentui prie Aplinkos
ministerijos**
(per TAIS)

2026 m. rugsėjo 3 d.
Nr. GI-2026-09-03-03
Vilnius

Kopija: Lietuvos Respublikos aplinkos ministerijai

DĖL APLINKOS APSAUGOS DEPARTAMENTO PRIE APLINKOS MINISTERIJOS KONTROLINIŲ KLAUSIMYNŲ RENGIMO TVARKOS APRAŠO PROJEKTO

TAIS reg. Nr. 26-11487

VŠĮ „Girių inspekcija“, vykdanči viešojo intereso gynimo veiklą gyvosios gamtos, biologinės įvairovės ir miškų apsaugos srityse, pritaria siekiui suvienodinti Aplinkos apsaugos departamento kontrolinių klausimynų rengimą, jų taikymą ir patikrinimų rezultatų fiksavimą. Vis dėlto siūlomas reguliavimas kelia riziką, kad sudėtingi aplinkosauginiai reikalavimai, kuriems būtinas faktinių aplinkybių, matavimų ar ekspertinis vertinimas, bus redukuojami iki formalaus atsakymo „taip / ne“ arba apskritai nepateks į kontrolinius klausimynus.

Tai ypač aktualu aplinkos apsaugos valstybinėje priežiūroje, kur teisėtumo išvada dažnai priklauso nuo konkrečių objektyvių duomenų: vietos, rūšies, matmenų, teritorijos statuso, darbų laiko, poveikio buveinėms ar saugomoms rūšims ir kitų reikšmingų faktinių aplinkybių.

2026 m. liepos 13 d. VŠĮ „Girių inspekcija“ pastabose dėl TAIS projekto Nr. 26-9802 jau siūlė stiprinti AAD patikrinimų metu renkamų ir fiksuojamų faktinių duomenų standartą.

Šio poreikio aktualumą papildomai patvirtino Lietuvos administracinių ginčų komisijos Kauno apygardos skyriaus 2026 m. rugpjūčio 25 d. sprendimas byloje Nr. AG1-269/09-2026. Komisija panaikino AAD Kauno valdybos 2026 m. birželio 22 d. raštą ta apimtimi, kuria buvo konstatuota, kad pažeidimų nenustatyta ir darbai vykdyti teisėtai, ir įpareigojo AAD pranešimą išnagrinėti iš naujo. Nors šis sprendimas priimtas individualioje byloje, jame išryškinta problema tiesiogiai susijusi su Projekto siekiu standartizuoti patikrinimų rezultatų fiksavimą.

1. Dėl reikalavimų redukavimo į „taip / ne“ ir Projekto 13 bei 16.2 punktų

Projekto 13 punkte nustatyta, kad kontroliniai klausimai turi būti formuluojami taip, kad atitiktų būtų galima įvertinti atsakant „taip“, „ne“ arba „neaktualu“. Projekto 16.2 papunktyje numatyta, kad reikalavimas į klausimyną neįtraukiamas, jeigu jo laikymosi negalima aiškiai ir objektyviai įvertinti atsakymu „taip“ arba „ne“.

Tokia konstrukcija kelia riziką, kad į standartizuotą kontrolę nepateks būtent tie aplinkosauginiai reikalavimai, kuriems būtinas profesionalus vertinimas. Buveinės būklė, poveikis saugomoms rūšims, reikšmingo poveikio aplinkai tikimybė, želdinių būklė, faktinės aplinkybės vietoje ar specialiųjų teritorijos režimų laikymasis ne visada gali būti tinkamai įvertinti vien dvejetainė forma.

Siūlome 13 punktą išdėstyti taip:

„13. Kontroliniai klausimai, kai tai leidžia tikrinamo teisės akto reikalavimo pobūdis, formuluojami taip, kad teisės aktų reikalavimų laikymąsi būtų galima įvertinti atsakant „taip“, „ne“ arba „neaktualu“. Kai reikalavimui įvertinti būtinas ekspertinis, kokybinis, kiekybinis ar kitomis faktinėmis aplinkybėmis grindžiamas vertinimas, kontroliniame klausimyne turi būti sudaryta galimybė tokį vertinimą ir jį pagrindžiančius duomenis užfiksuoti.“

Siūlome 16.2 papunktį papildyti sakiniu:

„Vien aplinkybė, kad teisės akto reikalavimo laikymąsi įvertinti būtinas ekspertinis, kokybinis, kiekybinis ar faktinėmis aplinkybėmis grindžiamas vertinimas, nėra pagrindas esminio aplinkos apsaugos reikalavimo neįtraukti į kontrolinį klausimyną.“

2. Dėl privalomo faktinių duomenų ir įrodymų fiksavimo

Projekto priede pateikiamoje kontrolinio klausimyno formoje numatyti klausimo, teisės akto ir atsakymų „taip / ne / neaktualu“ laukai, tačiau nėra atskiro lauko faktiniams duomenims, kuriais grindžiamas atsakymas, užfiksuoti.

Aplinkosaugos patikrinimuose vien pažymėti „taip“ arba „ne“ nepakanka, jeigu išvada priklauso nuo objektyvių faktinių aplinkybių.

Siūlome Aprašą papildyti nauju punktu:

„Kai tikrinamo reikalavimo laikymosi vertinimas priklauso nuo faktinių aplinkybių, matavimų, objekto vietos, rūšies, kiekio, būklės, teritorijai taikomo teisinio režimo ar kitų objektyvių duomenų, kontroliniame klausimyne kartu su atitikties vertinimu fiksuojami reikšmingi faktiniai duomenys ir jų šaltinis. Kai taikoma, nurodomos koordinatės, atlikti matavimai, fotofiksacija, tikrinti dokumentai, imties apimtis ar kiti išvadą pagrindžiantys įrodymai.“

Taip pat siūlome Projekto priedo kontrolinių klausimų lentelę papildyti atskira skiltimi „Nustatyti faktiniai duomenys / įrodymai / pastabos“. Toks papildymas neapsunkintų paprastų patikrinimų, tačiau sudarytų galimybę patikrinti, kuo paremtas atsakymas „taip“ arba „ne“, kai vertinamos aplinkai reikšmingos aplinkybės.

3. Dėl aplinkosaugos NVO ir kitų visuomenės interesui atstovaujančių subjektų įtraukimo

Projekto 26 punkte nustatyta, kad naujų ar keičiamų kontrolinių klausimynų projektai gali būti derinami su suinteresuotomis institucijomis, tikrinamais asmenimis ir jų asociacijomis. Tokiu reguliavimu aiškiai įvardijama tikrinama ir reguliuojama pusė, tačiau nėra tiesiogiai įvardyti aplinkos apsaugos srityje veikiantys nevyriausybiniai subjektai ar kiti visuomenės interesui atstovaujantys asmenys.

Tai taip pat nėra nuoseklu su paties Projekto 24.3 papunkčiu, kuriame pripažįstama galimybė klausimynus peržiūrėti gavus „kitų suinteresuotų asmenų“ pastabas ar pasiūlymus.

Siūlome 26 punktą išdėstyti taip:

„26. Parengti kontrolinių klausimynų pakeitimo ar naujų kontrolinių klausimynų projektai derinami su suinteresuotomis institucijomis ir, atsižvelgiant į reguliuojamos srities pobūdį, su tikrinamais asmenimis, jų asociacijomis, aplinkos apsaugos srityje veikiančiomis nevyriausybinių organizacijomis ir kitais suinteresuotais asmenimis. Informacija apie derinamus kontrolinių klausimynų projektus skelbiama Departamento interneto svetainėje, sudarant realią galimybę pateikti pastabas iki projekto patvirtinimo.“

Esminiams naujų klausimynų ar jų pakeitimų projektams taip pat siūlome nustatyti ne trumpesnę kaip 10 darbo dienų pastabų teikimo terminą.

4. Dėl kontrolinių klausimynų peržiūros atsižvelgiant į ginčų ir teismų praktiką

Projektas numato kasmetinę klausimynų peržiūrą ir jų pakeitimą gavus suinteresuotų asmenų pastabas, tačiau tiesiogiai nenumato pareigos reaguoti į teismų ar administracinių ginčų institucijų sprendimus, atskleidžiančius sisteminius AAD patikrinimų trūkumus.

Siūlome 24 punktą papildyti atskiru pagrindu:

„Kontrolinis klausimynas peržiūrimas priėmus teismo, Lietuvos administracinių ginčų komisijos ar kitos kompetentingos ginčus nagrinėjančios institucijos sprendimą, kuriame nustatyti su atitinkamos srities patikrinimų apimtimi, faktinių duomenų fiksavimu, vertinimu ar sprendimų pagrindimu susiję sisteminiai trūkumai.“

Tai sudarytų mechanizmą, leidžiantį AAD ne tik ištaisyti konkretų individualų sprendimą, bet ir užkirsti kelią analogiškų problemų kartojimuisi kituose patikrinimuose.

Išvada

Palaikome Departamento siekį standartizuoti kontrolinių klausimynų rengimą ir patikrinimų praktiką, tačiau standartizavimas neturi tapti aplinkosauginio vertinimo supaprastinimu iki formalaus „taip / ne“.

Kontrolinis klausimynas turi padėti ne tik pažymėti rezultatą, bet ir, kai to reikia, išsaugoti patikrinamą faktinį pagrindą, leidžiantį tiek Departamentui, tiek pranešėjui, ginčą nagrinėjančiai institucijai ar teismui suprasti, kokiais objektyviais duomenimis pagrįsta išvada.

Prašome įvertinti pateiktus pasiūlymus rengiant galutinę Projekto redakciją ir derinimo pažymoje atskirai nurodyti, kaip į kiekvieną iš jų atsižvelgta.

Pažymime, kad šios pastabos teikiamos įgyvendinant visuomenės teisę dalyvauti priimant sprendimus aplinkosaugos klausimais. Orhuso konvencijos 8 straipsnyje numatyta, kad rengiant

vykdomojo pobūdžio teisės aktus ir bendrojo pobūdžio privalomuosius norminius aktus, galinčius turėti reikšmingą poveikį aplinkai, turi būti skatinamas veiksmingas visuomenės dalyvavimas ir, kiek įmanoma, atsižvelgiama į jo rezultatus. Mūsų veikla taip pat atitinka Lietuvos Respublikos civilinį procesą reglamentuojančių Europos Sąjungos ir tarptautinės teisės aktų įgyvendinimo įstatymo 31³⁵ straipsnyje įtvirtintą visuomenės dalyvavimo viešojo intereso klausimais sampratą, o aplinka šiame straipsnyje aiškiai priskiriama viešojo intereso klausimams.

Pagarbiai

Mindaugas Docaitis

VŠĮ „Girių inspekcija“ vadovas